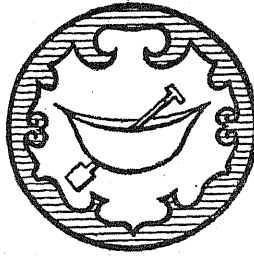

DZIENNIK

ZARZĄDU

M. ŁODZI

Redakcja i Administracja
Nowy Rynek 14.

Administracja czynna od godz. 9—3 pp.
Redakcja od godz. 2—3 po południu.

Prenumerata: Kwartalnie . Mk. 9.—
Miesięcznie . . . . . 3.—

Ogłoszenia: Wiersz (trzy szpalty na stronie) Mk. 1.— Przed tekstem Mk. 2.50 za wiersz (dwie szpalty na stronie).
Drobne 20 fen. za wyraz.

Cena egzemplarza 1 Marka.

№ 3.

Łódź, wtorek, 4 listopada 1919 r.

Rok I.

Ruch służbowy.

Mianuję na stanowisko kierownika biura centralnego pana Józefa Działarskiego.

Łódź, dn. 15 października 1919 r.
Prezydent: (—) *Rzewski*.

Mianuję na stanowisko technika mieszkaniowego p. inż. Bronisława Osmiałowskiego.

Łódź, dn. 28 października 1919 r.
Prezydent: (—) *Rzewski*.

Mianuję na stanowisko referenta prawnego przy Magistracie m. Łodzi, p. Marjana Nusbaum-Ostaszewskiego.

Łódź, dn. 30 października 1919 r.
Prezydent: (—) *Rzewski*.

Dział Sprawozdawczy.

Z Obrad Magistratu .

Przebudowa chodników.

Magistrat przychylił się do uchwały № 1 Wydziału Budownictwa z dnia 23 października 1919 r., dotyczącej ściągania zaległych rat należności za przebudowę chodników, wykonaną przez Magistrat na rachunek właścicieli odnośnych nieruchomości, za pośrednictwem Miejskiego Urzędu Sekwestracyjnego przez nakładanie sekwestru na komorne.

Obiady dla biednej dźiatwy.

Magistrat uchwalił wydawać biednej dźiatwie miejskich szkół powszechnych 10.000 obiadów dziennie tylko w dni szkolne oraz nie wydawać tychże w niedzielę i święta, jak również w czasie ferji świątecznych.

Zapomogi na wpisy.

Ostateczną decyzję w sprawie udzielenia nauczycielstwu miejskich szkół początkowych zapomóg na opłacenie wpisów szkolnych za dzieci, uczęszczające do średnich zakładów naukowych, odroczone do czasu wyjaśnienia stanowiska Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, odnośnie pokrycia tychże wpisów szkolnych z fundusów państwowych, delegacji, złożonej z p. ławnika dr. Koczyńskiego i przedstawicieli nauczycielstwa i udającej się w tym celu do Warszawy.

Oczyszczenie m. Łodzi.

Uchwalono zwrócić się do Magistratu m. st. Warszawy z prośbą o udzielenie informacji, dotyczących technicznego dokonania oczyszczenia m. Warszawy w roku 1918, wobec uchylecia przez Ministerstwo Zdrowia Publicznego podania Magistratu o udzielenie mu pożyczki w wysokości mk. 1.000.000,— na oczyszczenie miasta Łodzi.

Centralny szpital w Łodzi.

Polecono Wydziałom Budownictwa, Zdrowotności Publicznej oraz

Plantacyj Miejskich wyznaczyć, po porozumieniu się z Prezydentem Magistratu, plac pod budowę szpitala centralnego w Łodzi.

O zabudowę miasta.

Stosownie do wniosku Naczelnika Wydziału Budownictwa, p. inż. Szenfelda, uchwalono wydelegować p. inż. Adolfa Goldberga, kierownika Oddziału Zabudowy Miasta, do Kalisza i Poznania, celem zaznajomienia się z tamtejszymi warunkami zabudowy miasta.

Zamknięcie taniej kuchni № 66.

Zatwierdzono wniosek Komitetu Tanich Kuchen w sprawie zamknięcia z dniem 1. listopada 1919 r. kuchni dla inteligencji № 66 przy ul. Kilińskiego № 118.

Święto 9-go listopada.

Po przyjęciu do wiadomości odezwy Komitetu Obchodu Święta Narodowego w Łodzi w dniu 9 listopada 1919 r. z dnia 23 października 1919 r., Magistrat uchwalił wyasygnować mk. 150.— na pokrycie kosztów umieszczenia cegiełki № 49 z napisem „Magistrat m. Łodzi” w tablicy pamiątkowej, jaka zostanie wmurowana w niszy kościoła Św. Stanisława Kostki w Łodzi.

Dostawy dla Magistratu.

Na podstawie wyniku ograniczonej konkurencji, powierzono wykonanie muru w suterynach gmachu szkolnego przy ulicy Zagajnikowej przedsiębiorcy budowlanemu, Antoniemu Migule, po mk. 24.— za 1 metr sześcienny.

Z obrad Rady Miejskiej.

Protokół

39 (I sesji) posiedzenia Rady Miejskiej Łódź, dnia 28 października 1919 r.
Komplet radnych: 74, komplet członków Magistratu: 11.
Obecnych radnych: 54, obecnych członków Magistratu: 11.

Posiedzenie otworzył o godz. 7 min. 5 wieczorem zastępca przewodniczącego Rady Miejskiej, r. A. Koziolkiewiczówna, w obecności quorum Rady (65 członków), zaprosiwszy do stołu prezydjalnej rr. sekretarzy: W. Adamskiego i W. Doleckiego, oraz sekretarza Prezydium, p. P. Rundo do prowadzenia protokołu.

Przyjęto do wiadomości:

1. Zawiadomienia radnych: Bińkowskiej, Fichny, Gerhartha, Hilszera, Kałuzińskiego, Kenigsberga, Kiermasa, Müllera, Rapalskiego, Rozenblatta, Szendelowej, Waszkiewicza i Zakrzewskiego, usprawiedliwiających swą nieobecność na posiedzeniu dzisiejszym.

2. Odezwy: Ministerstwa Przemysłu i Handlu z dni 1 października 1919 r. za Nr. 5305 oraz Ministerstwa Apropowizacji z dnia 17 października r. b. za Nr. III/Ap. 37938 w sprawie wydzielenia miasta Łodzi 14189 z pod kompetencji P. U. Z. A. P. P. u.

3. Odezwę Komitetu Obchodu Święta Narodowego w dniu 9 listopada 1919 roku w sprawie uwiecznienia pamięci uwolnienia Polski od najeźdźców wzgl. wmurowania odpowiedniej tablicy pamiątkowej w niszy kościoła Ś-go Stanisława Kostki.

4. Odezwę Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 14 października 1919 r. za Nr. AO. 9766/1 w sprawie objęcia zwierzętnego nadzoru nad tramwajami w byłym zaborze rosyjskim przez Ministerstwo Kolei Żelaznych.

5. Zawiadomienie Biura Organizacyjnego Banku Komunalnego przy Sekcji Samorządowej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 12 października 1919 r. za Nr. 68/B. K., że pierwsze zebranie organizacyjne odbędzie się z dnia 29 i 30 października 1919 r. w sali Stowarzyszenia Techników w Warszawie, oraz oświadczenie Prezydium w tejże sprawie, że gminę miejską na zebraniu powyższym reprezentować będzie wice-prezydent Paterson.

Uchwalono:

a) *Poza porządkiem dziennym:*

1. *Odnośnie wyjaśnienia w Ministerstwie Apropowizacji wzgl. P. U. Z. A. P. F. i P. U. Z. kredytu towarowego w wysokości 10.000.000 mk.:*

1) uznać nagłość sprawy;
2) Rada Miejska zgodnie z wnioskiem Magistratu Nr. 3 z dnia 27-go października 1919 roku postanawia (w pierwszym czytaniu):

a) zwrócić się do Ministerstwa Apropowizacji w przedmiocie udzielenia miasta Łodzi kredytu towaro-

wego (aprowizacyjnego) w wysokości 10.000.000 mk.,

b) wezwać Magistrat do wykonania tej uchwały.

W głosowaniu 62 radnych oświadczyło się za tą uchwałą, 3 zaś wstrzymało się od głosowania.

3) Rada miejska wzywa Magistrat do stopniowego przelewania kwot — do wysokości kredytu aprowizacyjnego przyznanego przez Ministerstwo Apropowizacji — do Kasy Zaprowiantowania Miasta, jakoteż uniezależnienia (wydzielenia) tej ostatniej od Głównej Kasy Miejskiej.

W czasie obrad nad sprawą powyższą r. Jaranowski zgłasza wniosek w przedmiocie natychmiastowego przelewania kwoty w wysokości kredytu aprowizacyjnego przyznanego przez Ministerstwo Apropowizacji do Kasy Zaprowiantowania Miasta przy jednoczesnym niezwłocznym uniezależnieniu tej Kasy od Głównej Kasy Miejskiej. Po uzasadnieniu przez Magistrat niepodobiestwa zrealizowania w danej chwili projektu wnioskodawcy oraz zgłoszeniu poprawki, aby uniezależnianie Kasy Zaprowiantowania Miasta odbywało się stopniowo r. Jaranowski proponuje, aby ostateczny termin wydzielenia Zaprowiantowania Miasta wyznaczyć na 1 stycznia 1920 r. Wobec opozycji Magistratu co do takiego postawienia sprawy r. Jaranowski prosi o zamieszczenie w protokule oświadczenia treści następującej:

„W imieniu naszych towarzyszy robotniczych oświadczam, że taka polityka nas zarzyną. Jesteśmy skazani na to, że Wydział Zaprowiantowania nam nic nie da, jeżeli wniosek przejdzie tak, jak Magistrat przedstawia. Dlatego koniecznością jest przyjąć wniosek w tej formie, jak powiedziałem, t. j. z terminem do „Nowego Roku“.

II. Odnośnie odbierania legitymacji zarejestrowanym bezrobotnym wyznania mojąszowego przez poszczególne dzielnice Komitetu dla bezrobotnych:

1) odrzucić nagłość;

2) sprawę jako zwykłą przekazać do regulaminowego traktowania.

(Uchwałą powzięto widoczną większość głosów). Wobec zakwestjonowania wyniku głosowania oraz odwołania się w tej mierze Przewodniczącego do Rady Miejskiej, która większością głosów nie zgodziła się na zarządzenie głosowania powtórnego, r. Minberg w imieniu Frakcji Żydowskiej i Żydów Ortodoksów prosi o zamieszczenie w protokule, że reprezentowane przez niego frakcje kwestionują wynik głosowania.

III. Odnośnie interpelacji r. Jaranowskiego i tow. w przedmiocie kiosków, wznoszonych na ulicach naszego miasta:

Przyjąć wyjaśnienia Magistratu do wiadomości, uznając je za wystarczające.

W głosowaniu 18 członków głosowało za tą uchwałą 21 — przeciw, przy 18 wstrzymujących się od głosowania.

W toku obrad nad sprawą powyższą oraz w związku z oświadczeniem przedstawiciela Magistratu, że koncesja na budowę kiosków udzieloną została li tylko na zasadzie odnośnego postanowienia Magistratu, poszczególni mówcy stwierdzają, że Magistrat w danej sprawie przekroczył swe kompetencje, gdyż udzielenie podobnego rodzaju koncesji wraz z ustalaniem wysokości opłat z tego tytułu należy całkowicie do zakresu działania Rady Miejskiej.

Po stwierdzeniu wyniku głosowania w danej sprawie r. Jaranowski w imieniu Frakcji N. Ż. R. prosi o wniesienie do protokołu oświadczenia treści następującej:

„W imieniu frakcji mojej muszę stwierdzić, że ulegamy większości. W tym wypadku miał miejsce stosowany zwykle protekcyjny sposób załatwiania spraw przez Magistrat, na którym gospodarka miejska tylko traci. Taki sposób protekcyjny przy równoczesnym przekroczeniu władzy jest niedopuszczalny i przeciwko temu będziemy zawsze występować.“

b) w sprawach objętych porządkiem dziennym:

I. *Odnośnie wznowienia, poczynając od roku kalendarzowego 1919-go, poboru miejskiego podatku od nieruchomości, t. zw. szacunkowego:*

Rada Miejska zgodnie z wnioskiem Magistratu № 8 z dnia 26 września 1919 r. postanawia.

1) wznowić, poczynając od roku kalendarzowego 1919-go pobór miejskiego podatku od nieruchomości t. zw. szacunkowego na zasadach obowiązujących do wybuchu wojny; (uchwała Rady Państwa z dnia 27 marca i 28 kwietnia 1897 r. — Zbiór postanowień i rozporządzeń Rządu № 71 z dnia 8 lipca 1897 r. poz. 910);

2) rozciągnąć obowiązek podatkowy na cały rozszerzony w roku 1915 teren m. Łodzi,

3) określić termin poboru półrocznych rat podatku za rok 1919 na m. styczeń i kwiecień 1920 r., zaś terminy rat podatku za następne lata oznaczyć w ten sposób, aby przypadają w okresie odpowiedniego roku administracyjnego.

4) wezwać Magistrat do wykonania tej uchwały.

II. *Odnośnie rozporządzenia projektu budowy „Domu Robotniczego“ w drodze ogłoszenia konkursu:*

Rada Miejska zgodnie z wnioskiem Magistratu № 9 z dnia 12 września 1919 r. postanawia:

1) ogłosić konkurs na sporządzenie projektu budowy „Domu Robotniczego“;

2) wnieść na ten cel do budżetu Działu VI tyt. VI poz. 3 nową mk. 25.000,— (Sporządzenie projektu budowy „Domu Robotniczego“);

3) wezwać Magistrat do wykonania tej uchwały.

Z powodu spóźnionej pory Przewodniczący odracza rozpatrzenie reszty spraw, objętych porządkiem dziennym, do posiedzenia następnego i o godz. 9 min. 20 wiecz. ogłasza posiedzenie za zamkniętą.

Przewodniczący:

(—) A. Koziółkiewiczówna.

Prowadzący protokół:

(—) A. Rundo.

Protokół

posiedzenia przedstawicieli Rady Miejskiej na Jesienne Zebranie Ogólne Związku Miast Polskich,

Łódź, dnia 25 października 1919 r.

Obecni: M. Helman, E. Hilszer, L. Kern, F. Pudlarz, St. Rapalski, L. Wajss, W. Wojewódzki.

Protokuluje sekretarz Rady p. P. Rundo.

Uchwalono:

I. Uznać, że telegram Związku Miast Polskich z dnia 20. b. m., będący odpowiedzią na odnośne zapytanie Prezydium Rady m. Łodzi, w przedmiocie odroczenia Ogólnego Jesiennego Zebrania Związku bynajmniej sprawy nie wyjaśnia, gdyż nie zawiera konkretnych danych, przemawiających za odroczeniem terminu Zjazdu, i usprawiedliwiających zwłokę kilkutygodniową w rozpoznaniu spraw znaczenia pierwszorzędnego dla miast naszych.

II. W związku z powyższym, jakoteż:

a) że obecni członkowie Zarządu Związku (delegaci korporacji miejskich, powołanych w swoim czasie na zasadzie kurjalnej ordynacji wyborczej) — wobec zupełnego odnowienia składu ciał samorządowych, dokonanego prawie że jednocześnie z przeprowadzeniem wyborów do władz kierowniczych Związku — nie są już więcej rzeczywistymi reprezentantami gmin miejskich, jako w Zarządzie zasiadać powinni,

b) że odnośne §§ Statutu Związku, dopuszczające tego rodzaju anomalję nie zostały w swoim czasie zatwierdzone przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych,

c) że niezależnie od tego Zarząd Związku, opierając się na tych właśnie paragrafach, nadal piastuje swoje mandaty,

porozumieć się z miastami: Zgierzem, Pabjanicami, Tomaszowem, Zduńską-Wolą i Łaskiem w przedmiocie:

1. zwołania zgodnie z § 16 Statutu Nadzwyczajnego Ogólnego Zebrania członków w pierwszej połowie listopada r. b.;

2. umieszczenia na 1 punkcie porządku dziennego rzeczonoego Zebrania sprawy Statutu Związku.

III. Po uzyskaniu właściwych piśmiennych pełnomocnictw do miast powyższych wystosować odpowiednie wezwanie do Zarządu Związku Miast, zawiadamiając o tym jednocześnie Sekcję Samorządową Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

„W związku z postanowieniem delegacji radzieckiej na najbliższe Zebranie Związku Miast Polskich, Prezydium Rady m. Łodzi rozesała w dniu 27 b. m. zaproszenia do Zarządów Miejskich miast Zgierza, Pabjanic, Tomaszowa, Łasku i Zduńskiej-Woli w przedmiocie delegowania swoich przedstawicieli, zapatrzonych w odpowiednie pełnomocnictwa, na naradę, odbyć się mającą w Łodzi, w środę, dnia 5 listopada r. b. o godz. 5-ej po południu w siedzibie radzieckiej, w celu powzięcia właściwych decyzji odnośnie zwołania nadzwyczajnego ogólnego zebrania członków Związku Miast Polskich.“

Druga konferencja aprowizacyjna Magistratu z przedstawicielami kooperatyw łódzkich.

W siedzibie radzieckiej odbyła się w dniu 29 października r. b. narada aprowizacyjna, będąca dalszym ciągiem posiedzenia z dn. 21 tegoż miesiąca.

Przewodniczył Dyrektor Wydziału Zaprowiantowania p. Józef Wolczyński, sekretarzował kierownik biura p. Tadeusz Lauterbach.

Na pierwszy punkt obrad weszła sprawa odwołania okólnika oddziału opałowego Magistratu w kwestji zamiany kart węglowych. Sprawa ta wywołała ożywioną dyskusję, albowiem kooperatyści pp. Birenchwajg i Baumgarten starali się przekonać zebranych o bezcelowości okólnika i stratach, wynikających dla kooperatyw z procedury zamiany kart, gdy przeciwnie ławnik Kaffanke i kierownik Oddziału Opałowego inż. Ulicki uzasadniali rze-

czowo potrzebę rejestracji, tembardziej iż stwierdzono, że niektóre osoby posiadają po 2 lub nawet 3 karty węglowe.

Wobec znanego głodu węglowego rzecz ta warta zachodu, gdyż podział węgla winien się opierać na sprawiedliwych podstawach. Uchwalono więc w zasadzie wykonanie okólnika z pewnymi zmianami, jako dezyderat zaś przekazano Wydziałowi Zaprowiantowania sprawę manka na węglu.

Ławnik Kaffanke referuje krytycznie sprawę braku mąki, zdając relację z wyjazdu delegacji do Warszawy i Poznania. Mówca nie widzi zmiany na lepsze, mimo uzyskanych przez delegację 40 wagonów mąki, na poczet których jest w drodze 20 wagonów, gdy zapotrzebowanie dzienne dla Łodzi wynosi 9 wagonów. Podkreśla p. K. nieprzychylnie przyjęcie delegacji w Głównym Urzędzie Żywnościowym w Poznaniu.

Komisarz Apropowizacji p. Samborski jako przyczynę nieotrzymania dostatecznej ilości zboża wskazuje brak sił przewozowych, wynikający częściowo wskutek skromnej ilości wagonów, będących w rozporządzeniu Państwa, częściowo zaś wskutek chaotycznej gospodarki kolejowej. Pan S. akcentując zaradność francuzów podczas wojny, którzy całe korpusy wojsk w odpowiednim momencie przerzucali w ciągu niewielu godzin, dzięki sprężystej organizacji automobilowej, radzi corychlej nabyć 15—20 samochodów dla przewozu 5—6 wagonów zboża dziennie, wzywając Magistrat do inicjatywy w tym kierunku. Ławnik Kaffanke informuje, że Magistrat postanowił nabyć 8 samochodów, których otrzymanie zależy wyłącznie od Centrali Dewiz, mającej dostarczyć walutę obcą. Ławnik Kaffanke nie wierzy jednak w rychłe załatwienie tej sprawy u czynników miarodajnych i projektuje zwrócić się do władz wojskowych o wypożyczenie pewnej liczby samochodów.

Kierownik Państw. Urzędu Zboż. p. Szymański jako przyczynę zaległości, wynoszącej już około 180 wagonów mąki za okresy poprzednie i bieżący, podaje brak podwód, któreby mogły dowozić zboże do stacji.

Dyr. Łubiński przewiduje w najbliższym czasie wyżkę ceny chleba z powodu podrożenia ceny mąki i robocizny o 75%.

Po pięciogodzinnej wyczerpującej naradzie uchwalono:

1. Na wniosek dyr. Wolczyńskiego wysłać depeszę do p. marszałka Sejmu i do p. prezydenta ministrów treści następującej:

„Zebrani w dniu 29 października r. b. w sali posiedzeń Rady Miejskiej przedstawiciele robotniczych zrzeszeń spożywców wspólnie z przedstawicielami Magistratu m. Łodzi wobec grożącej miastu katastrofy z powodu głodu panującego w mieście, domagają się usilnie natychmiastowego rozstrzygnięcia przez Sejm Ustawodawczy kwestji aprowizacyjnej w imię już nietylko spokoju lokalnego lecz w imię porządku i bezpieczeństwa całości Państwa naszego.

Półmilionowe miasto zalega w zaopatrzeniu ludności w chleb za okres trzytygodniowy. Producenci ociągają się z dostawą do czasu zdecydowania sprawy przez Sejm.”

2. Wystąpić do Magistratu z wnioskiem, że zebrani przedstawiciele kooperatyw po wysłuchaniu sprawozdań p. p. Komisarza Aprowizacji Samborskiego i kierownika Państwowego Urzędu Zbożowego w Łodzi Szymańskiego doszli do przekonania, iż jedyną przyczyną braku zboża i mąki jest brak środków lokomocji, zebrani przeto zwracają się do Magistratu o wyjednanie u Władz wojskowych pewnej ilości autobusów w celu przewiezienia do Łodzi zboża z powiatów odległych od stacji kolejowych.

3. Wobec poważnych strat, jakie powoduje niedostateczne zaprowiantowanie miasta dla kooperatyw ro-

botniczych, będących wszak instytucjami rozdzielczymi zebranie przedstawicieli kooperatyw żąda zwrotu strat w stosunku procentowym do wybranego towaru z Wydziału Zaprowiantowania Miasta.

4. Wysłać delegację, składającą się z przedstawicieli kooperatyw p. p. Jaranowskiego i Birencwajga wspólnie z p. Szymańskim

a) w celu sprawdzenia w Państwowym Urzędzie Zbożowym w Warszawie, czy zboże przeznaczone dla Łodzi nie idzie dla powiatów,

b) czy prawdą jest obiegająca pogłoska, że p. Szymański jako przedstawiciel P. U. Z. w Łodzi uspokaja Ministerstwo co do braku mąki w Łodzi, wtedy gdy Magistrat przedstawia grozę położenia.

Narady te zainicjowane przez p. Prezydenta Rzewskiego, aczkolwiek nie ulegają radykalnie rany aprowizacyjnej, przyczynią się jednak niewątpliwie do polepszenia stanu aprowizacji miasta, gdyż wspólna wymiana myśli przedstawicieli władz komunalnych i państwowych łącznie z reprezentantami spożywców da impuls do energiczniejszej akcji żywnościowej.

Sprawy Oświatowo-Kulturalne.

Miasto Łódź.

(Krótki szkic historyczny).

I.

Na kartach historii zapisaną została pierwszą wzmianką o Łodzi w roku 1332, kiedy Władysław, książę ziemi Łęczyckiej i Dobrzyńskiej, przywilejem, wydanym w tymże roku, nadał w posiadanie Biskupom Kujawskim, między innymi włościami, wieś Łodź.

Wieś ta widocznie w niedługim czasie do rządu miast zaliczoną została, skoro uchwała Wielkopolan w roku 1459, powołująca rycerstwo na wojnę z prusakami, poleca do-

stawić także z miasta Łodza jednego zbrojnego. Nędzna to jednak musiała być miescina, jeżeli po trzech stuleciach od tego czasu, podczas ogólnej lustracji miast polskich w roku 1793, dokonanej na zlecenie ówczesnych władz pruskich, miasto Łódź liczyło ogółem 190 mieszkańców, w tej liczbie żydów 11. Kościół był jeden katolicki, domów zamieszkałych 44, niezamieszkałych 11, placów pustych 18, stodół 44, jeden młyn wodny, oraz szynków 2. W całem mieście znajdowało się: koni 18, wołów 97, krów 58, trzody chlewnej sztuk 63. Ruch handlowy i przemysłowy był prawie żaden, gdyż rolnictwo i chów bydła stanowiły główne zatrudnienia mieszkańców. Miało miasto jednak 2 garbarzy, 1-go ślusarza, 1 krawca, 1 szewca, 8 stelmachów i stolarza.

W roku 1806 Łódź przeszła w posiadanie rządu, w roku 1830 znajdowało się w Łodzi domów 112 z 790 mieszkańcami.

Z inicjatywy ówczesnego Ministra Skarbu Królestwa Polskiego ks. Druckiego-Lubeckiego, dążącego do wytworzenia przemysłu rodzimego, który z braku fachowców u nas mógł powstać jedynie przy pomocy przemysłowców i rzemieślników zagranicznych, Namiestnik królewski, w celu zachęcenia tychże do osiedlenia się w naszym kraju, postanowieniem z dnia 18-go września 1820 r. polecił, ażeby „miasta rządowe w Królestwie, jakieby się za uznaniem Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych i policji zdawnemi i dogodnemi na osady dla rozmaitych fabrykantów, mianowicie sukiennych, znalazły, mają być w tym celu urządzone i używać korzyści, w tymże postanowieniu wyrażonych“.

Korzystne położenie Łodzi, otoczonej dużemi lasami i zasobnej w wodę z rzek Łódki i Jasieni, oraz ze strumieni, przerzynających miejscowość, zwróciły uwagę ówczesnych władz i Łódź w roku następnym 1821, na zasadzie powyższego

postanowienia Namiestnika, została zaliczona do rzędu miast fabrycznych, razem ze Zgierzem, Przedczem, Gostyninem, Brdowem, Dąbiem, Gąbinem, Rawą, Skierniewicami, Łęczycą, Kaliszem, Turkiem, Uniejowem, Sieradzem, Pabjanicami, Częstochową i Kołem.

Rok więc 1821 powinien być zaliczony do najważniejszych w historii Łodzi, któryby się godziło nazwać dlań rokiem fundamentalnym.

II.

Głównym, bo zasadniczym przyczyną dla dzielnic fabrycznych, był następnie układ pomiędzy Rządem a przyszłymi z zagranicy fabrykantami, zawarty w Zgierzu 30 marca 1821 r., który zapewnił tymże fabrykantom nast. główne korzyści: każdy nowo osiadający sukiennik zagraniczny miał wyznaczoną i nadaną dla siebie osadę na prawach wieczystej dzierżawy, z której płacił czynszu rocznie po 10 złotych polskich od morgi chełmińskiej. W pierwszych sześciu latach był zupełnie wolny od podatków i ciężarów gminnych. Każdy z tychże fabrykantów obowiązany był w ciągu 2 lat nadaną osadę zabudować, na co otrzymał bezpłatnie drzewo z lasów rządowych i cegłę z cegielni miejskiej po cenie kosztu,—również służyło im prawo wolnego wyrębu w lesie miejskim; całemu cechowi sukienniczemu odstąpiony był młyn rządowy na urządzenie foluszu.

Ze względu na to, że większość osadników cudzoziemskich była ewangelikami, to na kościół ewangelicki w nowej osadzie i na dom dla pastora wyznaczony został plac i drzewo na tę budowlę wydane było bezpłatnie.

Dodatkowym postanowieniem, z dnia 21 listopada 1823 roku, Namiestnik Królewski upoważnił ówczesnego prezesa Komisji Województwa Mazowieckiego do zajmowania gruntów prywatnych, rządowych i instytucyjnych na zakładanie i rozsze-

że wynikła konieczna potrzeba porzucenie osad fabrycznych, usunąć wszelką zwłokę i, centralizując w rękach jednej władzy rozporządzalność środków ku podniesieniu miasta, zapewnił przemysłowi fabrycznemu pewny i śpieszny rozwój.

Na początku roku 1821 przystąpiono w Łodzi do pierwszej regulacji miasta i urządzenia osady fabrycznej w dzielnicy, zwanej Nowem Miastem. Wyznaczono na ten cel 202 place do zabudowy. Ze względu jednak, że przestrzeń ziemi w tej części miasta była niedostateczna do rozwinięcia przemysłu fabrycznego, przyłączono w tymże 1821 r. do miasta sąsiednie folwarki: Stara-Wieś i Wójtostwo Łódzkie, należące do Ekonomji Rządowej Łaznów,

W roku 1823 dokonano regulacji Starego miasta. W czerwcu 1823 r. nie mieszkał jeszcze w Łodzi żaden fabrykant cudzoziemski, a w grudniu tegoż roku znajdowało się już 9 majstrów sukienniczych, przybyłych ze Ślązka. Rząd wybudował nowy folusz w okolicach starego miasta, oddając go prawem wieczystej dzierżawy holendrowi Petersowi, a przybyły z Chodzieszyna (ze Ślązka) farbiarz Saenger założył obszerną farbiarnię, która jeszcze tegoż roku podjęła się dostawy sukna dla wojska.

W roku 1825 przedłużono znacznie założoną w r. 1821 osadę sukienniczą. W przedłużeniu tem urządzono osadę fabryczną tkacką, pod nazwą Łódki. Pod nową tą osadę zajęto wsie Wólka, Wójtostwo Zakrzewskie, należące do ekonomji Rządowej Łaznów, i część lasu rządowego z leśnictwa Łaznów. Zyskaną tym sposobem przestrzeń rozdzielono na 462 place budowlane, resztę zaś przeznaczono na założenie większych zakładów fabrycznych.

Pierwsza z osad fabrycznych w Łodzi—osada sukiennicza w r. 1826 miała już 32 majstrów i 48 czeladników, warsztatów tkackich 33 i 1 folusz.

Jednak nie przemysł sukienniczy miał zająć dominujące stanowisko

w Łodzi. W połowie 1814 r., zachęceni licznymi przywilejami rządu naszego, oraz powodzeniem swoich ziomków, zgłosili się do Polski liczni rękodzielnicy wyrobów bawełnianych z Czech i Saksonji.

Dla skutecznego popierania tego przemysłu, poruczył rząd kierownictwo przygotowanych czynności przybyłemu z Eberfeld technikowi Thomasowi, a ten uznał też zaraz całą dogodność położenia Łodzi, miejscowości wodnej i lesistej, i osadę Łódkę przeznaczono dla samych rękodzielników wyrobów bawełnianych.

Ten ruch nowego przemysłu sprowadził w roku 1824 przeszło 50 tkaczy, z których każdy po kilka zatrudniał warsztatów. Dla podniesienia zaś tej gałęzi i ułatwienia nabycia przędzy, założono obok tkackiej drugą osadę—przędniczą.

W tym czasie przybyło z zagranicy kilku większych fabrykantów, jak Lange, który otworzył farbiarnię, Wendisch, który założył przedziałnię i inni. W liczbie przybyłych w 1827 roku do Łodzi był fabrykant z miasta Zittau (w Saksonji) Ludwik Geyer, który niebawem przystąpił do założenia wielkiej przedziałni bawełny i tem dał początek do produkcji wyrobów bawełnianych na większą skalę. Gdy w r. 1827 wyrobiono w Łodzi tkanin bawełnianych zaledwie 48.000 łokci, w roku 1828 wyrobiono ich już około 300.000 łokci.

W świetnym dla przemysłu roku 1829 Łódzkie fabryki bawełniane wyprodukowały wyrobów dwa razy więcej, aniżeli w 1828, fabryki zaś sukiennicze wyrobiły 119.200 łokci sukna. Ludność miasta w tymże 1829 roku wzrosła do 4273 mieszkańców, domów było już 369, a dzie więć lat później, w roku 1838, ludności było 12176, domów 786.

Szybki wzrost miasta i coraz większe rozgałęzienie się w niem przemysłu, przez liczny napływ zagranicznych fabrykantów, sprawiły, większenia terytorjum miasta, które w tych granicach, jakie były, już

nie wystarczało na dalsze zakładanie fabryk.

Wskutek starań ówczesnego Gubernatora Cywilnego Mazowieckiego hr. Franciszka Potockiego, wcielono w 1839 roku cały obręb leśny Łódź z leśnictwa rządowego Łaznów, przetrzeźni 834 m. 213 pretów. A jak wtedy była pilną potrzebą rozszerzenia miasta dowodzi fakt, że już w następnym 1840 roku na wydzielonych w tej nowej dzielnicy placach stanęło 150 domów.

Wślad zatem Rada Administracyjna Królestwa Polskiego, postanowieniem z dnia 7 maja 1841 roku „miastu fabrycznemu Łodzi nadała prawa i prerogatywy miast gubernialnych“. W tym czasie ludność miasta podniosła się do 20.150 mieszkańców. Na dalszym postępie przemysłu m. Łodzi, po 1841 roku, odbiło się fatalnie ogólne położenie w całym kraju, jakie się wytworzyło wskutek przemysłnictwa z zagranicy olbrzymiej masy towarów, które tanio, bez opłaty cła, sprzedawane, wyrugowały z rynków towary miejscowe i chociaż fabrykanci Łódzcy obniżyli ceny swoich towarów do 50% i zmniejszyli produkcję, duże jednak zapasy tych towarów nie znajdowały kupców i leżały na składzie. Biedniejsi fabrykanci i rękodzielnicy, nie będąc w stanie znieść tak dotkliwego przesilenia, opuszczali tłumnie swoje warsztaty, szukając innych zatrudnień, wskutek czego i ludność miasta się zmniejszała. Takie położenie trwało z małemi przerwami do 1850 r., w którym Łódź liczyła 15764 mieszkańców.

Kryzys powyższy wywarł ten dodatni skutek, że miejscowi fabrykanci starali się dorównać wyrobom zagranicznym co do jakości i co do ceny, zadawalniając się mniejszym zyskiem.

Urząd dyscyplinarny przy Radzie szkolnej.

Inspekcja szkolna m. Łodzi rozesała do kierowników szkół pow-

szecznych miejskich następujący cyrkularz „W wykonaniu dekretu o odpowiedzialności dyscyplinarnej stałych nauczycieli publicznych szkół powszechnych i o postępowaniu dyscyplinarnym z dnia 7 lutego 1919 r. zostanie ukonstytuowany w dniu 1 listopada 1919 r. urząd dyscyplinarny przy radzie szkolnej okręgowej m. Łodzi, pozostający pod zarządem okręgu szkolnego w składzie następującym: inż. Leon Neuman, dr. Stefan Kopciński, M. Drabarek, Rajmond Wojakowski, Tomasz Wasilewski, Tadeusz Kamieński i Józef Osieński.

Z komisji nauczania powszechnego.

Dnia 22-go października pod przewodnictwem d-ra Kopcińskiego odbyło się posiedzenie komisji nauczania powszechnego, skład osobisty której wobec uzupełniających wyborów delegatów do komisji od Rady Szkolnej Okręgowej i od koła głównych opiekunów szkolnych uległ znacznej zmianie. Obecnie skład komisji przedstawia się jak następuje:

Przedstawiciel magistratu dr. Kopciński, Rady Miejskiej—Lichtenstein, Surmański, Bednarek, Rady Szkolnej Okręgowej—dr. Skalski, dyrektor Dura, dyr. Tulin, Wasilewski, Wydziału Szkolnictwa—Augustyniak, Opęchowski, Związku nauczycielstwa szkół powszechnych—Pilichowski, Koła opiekunów głównych—F. Chałdyński i inż. L. Felix, ministerstwa zdrowia publicznego—dr. Weyland, inspektor szkolny okręgowy m. Łodzi Grabiński, dyrektor A. Szwajcer i referent komisji nauczania powszechnego Zalewski.

Dokonano podziału mandatów, przyczem na przewodniczącego obrano d-ra Kopcińskiego, na zastępcę inspektora Grabińskiego. Jednocześnie wyłoniono wydział wykonawczy, w skład którego wchodzi: Z urzędu zgodnie ze statutem dr. Kopciński, a z wyborów inspektor Grabiński i dyrektor Szwajcer.

Biuro komisji zostało upoważnione do przeprowadzenia kontroli stanu gospodarczego oraz frekwencji w szkołach powszechnych miejskich.

Otwarcie 8-kl. gimnazjum miejskiego.

Wczoraj przy ul. Targowej 18 odbyła się uroczystość otwarcia — a raczej przemianowania 4-kl. szkoły miejskiej na 8-klasowe gimnazjum miejskie.

W udekorowanej zielenią i kwiatami sali zebrała się uczęszczająca do szkoły tej młodzież z rodzicami i zaproszeni goście. Uroczystość rozpoczęto śpiewem chóru szkolnego poczem prof. Hajkowski wygłosił aktualny odczyt o Śląsku. Następnie kolejno popisywały się chór, orkiestra smyczkowa, deklamatorzy, na zakończenie odśpiewano rotę Konopnickiej.

Gimnazjum w bieżącym roku otwarło już klasę piątą, a z końcem roku bieżącego przenosi się do gmachu byłego gimnazjum przy ul. Sienkiewicza, obecnie zajętego przez szpital wojskowy.

Wakujące posady dla nauczycieli.

W okręgu szkolnym m. Łodzi wakuje około 60 posad nauczycieli powszechnych szkół miejskich. Reflektanci mogą się zgłaszać do Rady szkolnej o ile przedstawią świadectwo szkolne z ukończenia przynajmniej 6 klas średniego zakładu naukowego, prócz innych, wymaganych przez Radę szkolną dokumentów.

Sprawy Miejskie.

Z wydziału prawnego.

Mec. Pełka, radca prawny Magistratu wyjechał do Piotrkowa w sprawie sądowej dotyczącej Rynku Bałuckiego. Rynek Bałucki należy tytułem własności prywatnej do dyr. Gerlicza, który nabył go od SS-orów Zawiszy. Wobec tego, że wszelkie place i ulice należą do miasta (a Ba-

łuty zostały włączone) również i Rynek Bałucki winien być własnością m. Łodzi. Jednakże pewna instancja przyznała prawo własności p. Gerliczowi. Sąd apelacyjny decyzję tę odrzucił i sprawa zostanie ponownie rozpatrzona.

Z Urzędu Stanu Cywilnego.

Sprawozdanie za m. wrzesień 1919 r.

Działalność Urzędu za miesiąc wrzesień r. b. przedstawia się, jak następuje: w gminie baptystów zarejestrowano zgonów 5, urodzeń 3, ślubów 4; w gminie adwentystów i chrześcijan dysydentów —, w gm. żydowskiej zgonów 197, urodzeń 577, ślubów 88, sporządzono aktów znania 37, poświadczono świadectw o zapowiedziach ślubnych 142, wydano z archiwum 1499 wyciągów; sprostowano na zasadzie wyroków sądowych 2 akty i 2 małżeństwa uznane zostały za rozwiedzione. Zarejestrowano również zgon jednego muzułmanina. Kasa wykazuje wpływ mk. 6357,86 (w roku ub. 835,26).

Rejestracja wśród ludności żydowskiej wzrasta niepomieranie; jestto bezsprzecznie wynikiem szerzącego się wśród tej ubogiej ludności uświadomienia o ważności rejestracji ruchu naturalnego,

Pozatym sporządzono i przesłano tygodniowe wykazy dla miejskiego Urzędu statystycznego. Sporządzono również i przesyłano stosownie do Instrukcji b. Kr. Polskiego z dn. 10. 23 lutego 1861 do różnych miast i gmin b. Kongresówki wyciągi z zarejestrowanych aktów ślubu, narodzin i zgonów, dla adnotacji w księgach stałej ludności; wypełniono mnóstwo kwestjonariuszy sądowych oraz załatwiono obszerną korespondencję z władzami.

Wobec licznych podań tutejszych obywateli o wciągnięcie do tutejszego stanu cywilnego zgodnie z § 84 Kod. Cyw. związków małżeńskich, zawartych w bolszewickiej Rosji przed Ludowym Notarjatem, prze-

wodniczący Urzędu Stanu cywilnego prezydent Rzewski polecił przedstawić sprawy te dla wyjaśnienia ministerstwu spraw wewnętrznych oraz wyznań religijnych i oświecenia publicznego.

Premje dla robotników miejskich.

D. 28. ub. m. odbyła się narada przedstawicieli robotników miejskich z wiceprezydentem Wojewódzkim i sekretarzem polskich związków narodowych Helichem w sprawie przyznania robotnikom miejskim pensji, na wzór istniejących premji przy budowie kolei Łódź-Kutno.

Robotnicy, jako motyw żądań wysuwają, jako zwiększającą się z dnia na dzień drożyznę i trudności aprowizacyjne. Wice-prezydent Wojewódzki oświadczył, że Magistrat funduszków nie posiada i sprawa ta może być załatwiona ogólnie po otrzymaniu świadczeń wojennych od państwa, co nastąpi już w najbliższym czasie.

Budowa szpitala miejskiego.

Na jednym z ostatnich posiedzeń magistratu rozpatrywano kwestję budowy szpitala centralnego. Specjalna komisja ma się zająć wyszukaniem odpowiedniego terenu dla budowy. Są na widoku dwa place: w Karolewie i przy szosie Rokicińskiej.

Oddział okulistyczny.

Oddział okulistyczny ze szpitala miejskiego przy ul. Zakątnej № 44 zostaje w tych dniach przeniesiony do szpitala przy ul. Drewnowskiej, wskutek czego można będzie przyjmować większą liczbę chorych oraz urządzić mieszkanie dla miejscowego lekarza.

Konie miejskie.

Na posiedzeniu wydziału budownictwa przeszedł wniosek kupna dostatecznej ilości koni, potrzebnych do przewózki materiałów budowlanych i podwód. Dotychczas magistrat wynajmuje konie dla przewo-

żenia materiału budowlanego, na co w przeciągu 6 miesięcy wydatkował 46.632 mk., nie licząc rozjazdów i podwód.

Zatwierdzone plany.

Na posiedzeniu wydziału budownictwa zatwierdzono następujące plany: B. Freisenreich, Cegielniana 33 — zmiana schodów drewnianych na kamienne; M. Miśliborski, Łomżyńska 8-10, budowa parterowego muirowanego budynku na skład i kantor fabryczny; bracia Wołkowyscy, Wołborska — przerobienie dwóch otworów frontowych na drzwiowe; Józef Malinowski, Rzgowska 93 — przeróbka piekarni; S. Białek, Szosa Pabjanicka 28, zatwierdzono plan istniejącej piekarni; Wilhelm Bauer, Wązka 15, przeróbka piekarni; Ignacy Sowicki, Szosa Pabjanicka 35, zatwierdzono plan istniejącej piekarni; Reinhold Kirschhof, Targowa 16, zatwierdzono plan istniejącej piekarni; Franciszek Michel, Nawrot 3, zatwierdzono plan istniejącej piekarni.

Oprócz tego zezwolono na rozbiorę następujących domów drewnianych: Mendla Zalcberga, Sikawska 20; Leonarda Hilszera, Fajfra 15; I. Zygbarda, Złota 8; Teodora Keniga, ul. Ludwika 26.

Delegaci Min. Pracy i Opieki Społecznej w Magistracie.

Z polecenia Ministerstwa, inspektor objazdowy oraz delegat sekcji IV p. Miedzianowski byli d. 27. ub. m. w Magistracie w sprawie reform projektowanych przez Ministerstwo w dziedzinie rejestracji i wydawania zapomóg bezrobotnym.

Delegacja mazurów w Magistracie.

Dnia 3 b. m. przybyła do Magistratu delegacja mazurów pod przewodem pp.: Kopicznego i Maj-Majewskiego. Ze zebranych przemówili kolejno: prezydent Rzewski i wiceprezydent Wojewódzki, podnosząc łączność ludu mazurskiego z polską macierzą.

Trzynasta pensja dla robotników miejskich.

W dniu 3 b. m. odbyła się w Magistracie narada z udziałem prezydium w osobach prez. Rzewskiego i wiceprez. Wojewódzkiego w sprawie trzynastej pensji dla robotników. Pensja ta będzie wypłacona, choćby nawet praca uprzednio była wymówiona. Omawiano również sprawę zastosowania płac akordowych na robotach ziemnych w związku z panującymi obecnie mrozami, obniżającymi wydajność pracy.

Sprawy Aproprowizacyjne.

Aproprowizacja miast.

„Przegląd Poranny“ pisze:

Zima nadchodzi, a z nią troska poważna o wyżywienie szerokich mas ludności miejskiej.

Stan aproprowizacji miast w Polsce naogół przedstawia się niepomysłnie. Trudności przewozowe i mała sprawność naszych kolei wobec braku odpowiedniego taboru w dużej mierze przyczyniają się do pogorszenia sytuacji.

A nadewszystko niedostarczanie kontyngentu przez gospodarzy małorolnych. Ten brak poczucia obowiązku obywatelskiego wśród ogromnego odłamu drobnych posiadaczy rolnych jest właśnie główną przyczyną wytworzenia się wprost groźnego dla miast położenia.

To też Związek miast polskich usilnie zabiega, aby przekonać rząd o konieczności poczynienia odpowiednich kroków celem zabezpieczenia bodaj minimalnego w żywność ludności miejskiej, — zwłaszcza wielkich miast i środowisk przemysłowych.

Specjalna deputacja z ramienia Związku miast polskich z prezesem Związku posłem Suligowskim i prezydentem Tarnowa, b. prezesem b. Koła polskiego w b. parlamencie wiedeńskim dr. Tertzlim na czele przedstawiła swe żądania marszałkowi sejmowemu i ministrowi apro-

wizacji. Zwłaszcza wprost katastrofalny jest stan aproprowizacji miast zachodniej Małopolski i o ile w najbliższym czasie nie zapobiegnie się brakowi żywności, w miastach tych sytuacja stać się może poważną.

Miasta niejednokrotnie z winy komisarzy i referentów aproprowizacyjnych płacą za ziemiopłodny znacznie drożej, niż gdyby je nabywały z wolnej ręki. Wobec wprowadzenia w życie ustawy o obrocie ziemiopłodami zastosowanie wolnego handlu, w istocie najbardziej racjonalnego, jest zdaniem przedstawicieli miast w obecnej chwili niemożliwe.

Natomiast — zdaniem tychże kół — wolnemu handlowi powinny podlegać: cukier, sól, nafta i tytoń. Miasta nie mogą niejednokrotnie otrzymać tych artykułów od rządu, gdy tymczasem kupcy posiadają je w znacznych nieraz ilościach, lecz naturalnie sprzedają je po cenach paskarskich. A nieznaczne grzywiny, nakładane przez Urząd walki z lichwą i spekulacją na paskarzy, nie mogą przyczynić się w należytej mierze do zwalczania tego największego zła dzisiejszych czasów.

Bardzo często miasta otrzymują oferty od osób prywatnych na dostawę artykułów najpierwszej potrzeby po cenach niezbyt nawet wygórowanych, lecz czynniki rządowe nie udzielają pozwolenia na przewóz, a tembardziej na przywóz z zagranicy i tem skazują ludność na płacenie cen paskarskich.

Przedst. Z. M. żądają zapewnienia zarz. miejskim prawa zakupu zboża od ziemian, jako też prawa przywozu przez osoby prywatne dla zarz. miejskich pod kontrolą tychże zarządów oraz prawa sprzedaży po cenach przez magistraty ustanowionych. I magistraty zaopatrywałyby w artykuły najpierwszej potrzeby kooperatywy.

Projekt sejmowej grupy ludowo-narodowej w sprawie zaprowadzenia wolnego handlu wszelkimi ziemiopłodami, a ustanowieniu kontyngentu jedynie na potrzeby wojska

i uboższej części ludności nie pozyskał uznania przedstawicielei Związku miast. Zachodzi obawa, że przy zniesieniu kontyngentu, ceny na zboże znacznie się podniosą. Przytem spekulanci mogliby wykupywać większe partje zboża i ukrywać je lub potajemnie wywozić zagranicę. I wtedy mogłoby zabraknąć zboża nietylko na potrzeby ludności miejskiej, ale i na najkonieczniejsze potrzeby państwowe.

Kasowanie ministerjum aprowizacji, posiadającego prawo egzekutywy i tworzenie hurtowni państwowej przedmiotów pierwszej potrzeby bez tego prawa egzekutywy, byłoby niewskazaniem.

Rząd powinien przedsięwziąć wszelkie najsurowsze środki, aby zmusić opornych do skłedania kontyngentu. Winien dopomódz zarządom miast, aby mogły zaopatrzyć ludność w artykuły żywnościowe; artykuły najpierwszej potrzeby.

Związek miast mógłby ująć w swoje ręce planową akcję zaopatrywania w żywność gmin miejskich. I przy poparciu rządu niewątpliwie zdołałby postawić skuteczne tamy szalejącej orgji paskarzy.

Apro wizacja Polski a amerykanie.

Dnia 29 października u premiera Paderewskiego odbyła się narada nad apro wizacją Polski. W naradzie wzięli udział przedstawiciele amerykańskiej misji żywnościowej i delegaci z Ameryki.

Amerykanie oświadczyli, że Polska przy dzisiejszym rozwoju stosunków wewnętrznym *w żaden sposób sama nie wybrnie z trudności apro wizacyjnych.* Amerykanie proponują utworzenie specjalnego urzędu apro wizacyjnego, kierowanego bezinteresownie przez amerykańców.

Ten urząd apro wizacyjny wprowadziłby udoskonalony system apro wizowania miast, zniósłby dotychczasowy suchy biurokratyzm i przeprowadził daleko idące zmiany w technicznym sposobie apro wizacji.

Zasadniczo premier odrzucił tę ofertę, jako sprzeciwiającą się suwerenności państwa Polskiego. Jednakże po pewnej dyskusji zgodzono się na przyjazd instruktorów amerykańskich, którzy zreorganizują sprawę apro wizacji kraju.

W najbliższych dniach w związku z tym przyjedzie do Warszawy dyktator apro wizacyjny Europy, pan Herbert Hoover.

Łódź przyłącza się do Związku Apro wizacyjnego Miast.

Magistrat postanowił przyłączyć się do Związku Apro wizacyjnego Miast Polskich i Ziem Wschodnich.

Z Koöperatyw Łódzkich.

Oddział łódzki warszawskiego Związku spożywców (Piotrkowska № 215) otrzymał w tych dniach większe transporty artykułów spożywczych, zakupionych przed kilku tygodniami przez dyrektora Związku p. Mielczarskiego w Anglii, w tamtejszych związkach spółdzielczych.

Towary te proporcjonalnie rozdzielone zostały pomiędzy kooperatywy, należące do oddziału łódzkiego. Wzmiankowane artykuły stanowią: kakao, herbata, kawa, pieprz, oliwa, sardynki, tapioca i t. p.

Wczoraj zarządy kooperatyw ustaliły ceny sprzedażne w ten sposób, aby każdy artykuł dostępny był dla konsumentów.

Niezależnie od tego Oddział otrzymał znaczną ilość naczyń emaljowanych. Cena tych naczyń, która w ostatnich czasach wzrosła do bardzo wysokich rozmiarów, ulegnie obecnie znacznej redukcji.

Mąka dla Łodzi.

W celu otrzymania zadysponowanych przez ministerstwo apro wizacji 40 wagonów mąki dla Łodzi, udali się do Poznania komisarz apro wizacyjny Samborski i Ławnik Kaffanke w celu przypilnowania wysyłki powyższego transportu. Główny urząd żywnościowy w Poznaniu zmniejszył rację przyznaną przez

ministerstwo do połowy, wobec czego wysłano depeszę do ministerstwa aprowizacji i Sejmu; wydzielone zaś 20 wagonów zostały naładowane w Poznaniu 28 b. m. w obecności delegatów i wysłane do Łodzi.

Transport ten wystarczy zaledwie na dwa dni.

Mąka dla Łodzi.

Delegacja, złożona z pp.: Kaffanckiego i Wolczyńskiego, przedstawicieli Wydziału Zaprowiantowania, Samborskiego, komisarza aprowizacyjnego, oraz pp.: Jaranowskiego, Grudnia i Birencwajga, z ramienia kooperatywy łódzkich—była onegdaj na konferencji Ministerjum Spraw Wewn. pod przewodnictwem wiceministra pana Becka.

W związku z tem, w Ministerjum Aprowizacji, po przedstawieniu grozy położenia, w jakim się Łódź znajduje pod względem zaopatrywania ludności w chleb—wydano na ręce komisarza p. Samborskiego dyspozycję do Poznania o *wysłanie natychmiast do Łodzi 40 wagonów mąki sytniej.*

Niezależnie od tego zamówiono kilka wagonów mąki z Włocławka dla umożliwienia pokrycia zaległości.

Węgiel dla Łodzi.

Starosta łódzki pan Zbrożek otrzymał w nocy z 27 b. m. następujący telegram ministerstwa spraw wewnętrznych: „Wedle wyjaśnienia państwowego urzędu węglowego cały zapas węgla przeznaczony dla kolei w ciągu 2 dni, poczynając od dnia 23 b. m. skierowany będzie dla miasta Łodzi i Warszawy“.

Obuwie dla Łodzi.

Wydział zaprowiantowania otrzymał 15 tysięcy par obuwia, pochodzącego z New Yorku. Sprzedaż tego obuwia, odznaczającego się dokładnem wykończeniem i trwałością, rozpoczął się od dnia 25 października w składach przy ul. Sredniej 16 i przy ul. Ogrodowej 18. Cena pary obuwia czarnego, z róż-

nych gatunków skóry (dwadzieścia gatunków) wynosi od 125 do 265 mk., para kamaszy sznurowanych żółtych wynosi 200 mk.

Takież obuwie dla ludności powiatu otrzymał i Sejmik powiatowy.

Transport zboża samochodami.

Delegacja ze starostą, p. Zbrożkiem na czele, która wyjechała do Warszawy w sprawach aprowizacyjnych, wystarała się o 10 samochodów ciężarowych dla przywozu zboża z okolic do Łodzi. Udogodnienie to uzyskano dzięki uprzejmości szefa departamentu Min. Spr. Wojsk. pułk. Niesiołowskiego. Wiceminister Bek, oraz radca ministerjalny p. Danikowski zapewnili delegatów, iż uczynią wszystko co będzie możliwe, w celu najforsowniejszego transportu drzewa i węgla dla Łodzi.

Węgiel dla lekarzy.

Wydział zaprowiantowania miasta postanowił wydawać lekarzom na ogrzewanie gabinetów węgla w następującej ilości: do dnia 15 listopada po 10 funt. dziennie na gabinet, od dnia 15 listopada po 15 funtów.

Opał dla nauczycieli.

Na zebraniu Rady szkolnej okręgowej m. Łodzi między innymi załatwiono sprawę ustalenia wysokości równoważnika pieniężnego dla nauczycielstwa za opał na rok szkolny 1919—20. Zważywszy, że miasto nasze rozporządza na ten cel jedynie funduszami, które uprzednio płacono nauczycielstwu jako dodatek mieszkaniowy, a które obecnie będą wypłacane nauczycielstwu z funduszy ministerstwa W. R. i O. P. postanowiono wypłacać nauczycielom na opał dla kawalerów 600 mk., dla żonatych bezdzietnych 900 mk. i dla żonatych dzietnych 1.200 mk. rocznie. Większych funduszy miasto asygnować nie będzie mogło, ponieważ i tak ponosi duże wydatki na cele szkolnictwa i między innymi dobrowolnie wypłaca nauczycielstwu

dodatek drożyzniany. O ile będzie można rzeczony cyfry podnieść w ramach budżetu, normy te mogą uleść zwiększeniu.

Informacje.

Sprzedaż obuwia amerykańskiego.

Sprzedaż obuwia amerykańskiego odbywa się codziennie:

a) dla publiczności w magazynie przy ul. Ogrodowej 18.

b) dla urzędników w Wydziale zaprowiantowania miasta, ul. Średnia 16, w godz. od 8 do 1 po południu.

c) dla nauczycielstwa w poniedziałki i piątki od godz. 4 do 6 po południu (Średnia 16).

Obuwie dla urzędników miejskich.

Uchwalono wydawać obuwie amerykańskie pracownikom i robotnikom miejskim li-tylko za gotówkę.

Z Kraju.

Warszawa.

Norma żywnościowa dla pensjonarzy.

Magistrat uchwalił normę żywnościową dla pensjonarzy, utrzymywanych z funduszów miejskich w zakładach dobroczynnych podnieść o 50 fen. dziennie, począwszy od 1 listopada b. r. oraz wystąpić do rady miejskiej z nagłym wnioskiem o podwyższenie dodatkowego kredytu na żywienie pensjonarzy.

Otwarcie Rady Miejskiej w Wilnie.

Dnia 22 b. m. uroczystie otwarto Radę Miejską. Uroczystość zagał

przemówieniem komisarz okręgowy, p. Konrad Niedziałkowski.

Po tem przemówieniu poszczególne frakcje Radnych składały swe deklaracje.

Grupa narodowa, skupiająca 31 radnych, wyraziła wolę niezwłocznego przyłączenia Wilna do Rzeczypospolitej Polskiej. Telegramy tej treści wysłano do Sejmu, Naczelnika Państwa i Najwyższej Rady Paryskiej.

Grupa demokratyczna (1 radn.) i grupa socjalistyczna (2 radn.) wyraziła postulat, aby Wilno było stolicą W. Ks. Litewskiego, złączonego federacyjnie z Państwem Polskiem.

Obie grupy, stawiając własne programy gospodarki miejskiej, wyrzekają się wszelkiej za gospodarke odpowiedzialności.

Deklaracja żydowska, odczytana w żargonie i w skróceniu po polsku, skarży się na niesprawiedliwość wyborów, zapowiada pieczę nad interesami żydowskimi i domaga się praw dla żargonu.

Telegramy powitalne wysłano do magistratów: Warszawy, Krakowa, Lwowa i Poznania.

Dokonano wyborów. Prezydentem został kandydat grupy narodowej, b. poseł do Dumy z Wilna, p. Witold Bańkowski, wice-prezydentem — p. Szenfeld; ławnikami: Ładniewski, Rytel, Korolec i Kramasznik (Żyd).

Posiedzenie zamknięto przemówieniem ustępującego prezydenta z nominacji, p. Witolda Abramowicza.

BANK ZACHODNI
ODDZIAŁ W ŁODZI
PIOTRKOWSKA Nr. 52.

Drukarnia, skład papieru
i materiałów piśmiennych

A. J. OSTROWSKI

Dostawa
do biur i urzędów
ŁÓDŹ

ul. Piotrkowska № 55.

Telefon № 354.

OGŁOSZENIE.

„Wydział Dobroczywności Publicznej przy Magistracie m. Łodzi poszukuje **dostawców trumien dla ubogich.**

Oferty w zamkniętych kopertach składać należy do dnia 8-go listopada r. b. na ręce Przewodniczącego Wydziału w biurze przy ul. Sienkiewicza № 21, I piętro.

Informacyj, dotyczących dostaw, udziela biuro Wydziału w godzinach od 10-ej do 12-ej w południe“.

MAGISTRAT.

OGŁOSZENIE.

Na mocy dekretu o zapobieganiu brakowi mieszkań, zatwierdzonego przez Sejm w dniu 28 czerwca 1919 r., niniejszym wzywa się pp. właścicieli lub administratorów, **aby dnia 8-go listopada r. b. zameldowali w Urzędzie Mieszkaniowym, Olgińska 3, II-gie piętro, wszystkie mieszkania należące dotychczas do nieobecnych w Łodzi lokatorów.**

Zajęcie mieszkania przez pojedyncze osoby, należące do rodziny lub służby nieobecnego lokatora, jak również kwaterek wojskowy, nie zwalniają od obowiązku zameldowania.

Meldunek, podpisany przez właściciela lub administratora domu, winien zawierać ulicę, № domu, imię i nazwisko właściciela domu oraz nieobecnego lokatora, ilość pokoi, ewentualnie wykaz osób, zajmujących obecnie mieszkanie.

Niestosujący się do powyższego rozporządzenia będą surowo karani.

MAGISTRAT.

Zakład krawiecki męski

A. MORDKIEWICZ

Piotrkowska 109

poleca się Sz. klienteli. Najnowsze żurnale angielskie i francuskie, wykonanie wykintne, przyjmuje roboty fu-trzane. Specjalność bekieszce.

Skład papieru
i materiałów piśmiennych

A. U. LUKSEMBERG

Dostawa do biur

ŁÓDŹ, Piotrkowska № 31.

Dziennik Zarządu m. Łodzi

przyjmuje również ogłoszenia
firm prywatnych.

Cena wiersza 1 Mk.

(na stronie 3 szpalty)

Przed tekstem wiersz M. 2.50

(na stronie 2 szpalty)

Wydawnictwo Zarządu Miasta Łodzi.

Zakład Graficzny Z. Terakowski i S-ka, Łódź, ulica Piotrkowska № 91, Telefon № 346.